

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Petra Fialová

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla všechnu použitou literaturu a prameny.

.....
datum

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji panu Mgr. Danielovi Jakubíčkoví, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za pomocnou ruku, spousty užitečných rad, kterých jsem využila, ale také za odborný a profesionální přístup, za pomoc při hledání vhodných dokumentů. Také bych chtěla poděkovat svojí mladší sestře, která mi velmi pomáhala při zpracování této bakalářské práci, a dodávala mi velké povzbuzení, podporu a radu, ale také celé rodině, která mi pomáhala a velmi mě podporovala. A velké poděkování patří paní Anně Čepelkové, dceři Františka Kubky, která se se mnou podělila o vzpomínky na svého tatínka a pověděla mi spoustu zajímavých věcí z jeho soukromého i profesního života.

Anotace

Jméno a příjmení:	Petra Fialová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph. D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Život a dílo Františka Kubky (1894-1969)
Název v angličtině:	Life and work Frantisek Kubka (1894-1969)
Anotace práce:	Bakalářská práce nabízí možnost získání nových informací o životě, rodině a tvorbě Františka Kubky.
Klíčová slova:	František Kubka, Vigilie, Karel IV., Praha, Karlštejn, Bulharsko, Charbin, vězení, Berlín, Hitler, 2. světová válka
Anotace v angličtině:	Thesis offers the possibility of obtaining new information on life, family and the formation of Francis Kubka.
Klíčová slova v angličtině:	František Kubka, vigil, Charles IV., Prague, Karlstejn, Bulgaria, Harbin, prison, Berlin, Hitler, world war 2 nd

Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	7-34
Jazyk práce:	český

Obsah

I. Úvod	- 7 -
1. Život Františka Kubky (1894-1969)	- 9 -
1.1 FRANTIŠEK KUBKA A PÁTEČNÍCI	- 11 -
1.2 FRANTIŠEK KUBKA A EDVARD BENEŠ.....	- 12 -
1.3 FRANTIŠEK KUBKA ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY.....	- 13 -
2. Rozhovor s paní Annou Čepelkovou	-15-
3. Dílo Františka Kubky	-18-
3.1 KARLŠTEJNSKÉ VIGILIE	- 18 -
3.1.1 Historická próza.....	- 18 -
3.1.2 HISTORICKÁ PRÓZA V ČESKÉ LITERATUŘE	- 19 -
3.1.3 VZNIK KARLŠTEJNSKÝCH VIGILIÍ.....	- 19 -
3.2 MÍSTO, ČAS A POSTAVY	- 23 -
3.2.1 <i>Místo</i>	- 23 -
3.2.2 <i>Čas</i>	- 23 -
3.2.3 <i>Postavy</i>	- 24 -
a. Karel	- 25 -
b. Bušek z Velhartic.....	- 26 -
c. Mistr Vítek z Choltic, lékař	- 26 -
d. Kanovník Ješek z Janovic.....	- 27 -
4. Palečkův úsměv a pláč	-29-
II. Závěr	- 32 -
III. Použitá literatura a zdroje	-33-
Přílohy.....	-35-

I. Úvod

Mým cílem bylo zjistit co nejvíce informací o životě, tvorbě a době, ve které František Kubka žil a pracoval a přiblížit tohoto spisovatele, novináře a diplomata, který v dnešní době není moc znám, současné generaci.

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem zpočátku neměla úplně jasno, a proto jsem požádala o radu pana Mgr. Daniela Jakubíčka. Chtěla jsem psát o něčem, co je mi blízké. V literatuře mám ráda romány s historickou tematikou a monografie či autobiografie významných osobností, které měly zajímavý život a osud. Po konzultaci s panem doktorem jsme se dohodli, že bud psát o Františku Kubkovi a jeho díle, autorovi próz s historickou tematikou, ale milovníkům knih a literatury poněkud neznámém.

František Kubka žil na začátku 20. století, v době, která byla jedna z nejhorších v našich novodobých dějinách. Během svého života zažil 2 nejkrutější světové konflikty, poznal sílu a moc komunistické strany, a na závěr života zažil rok 1968, kdy byla naše země okupována spojeneckými vojsky Varšavské smlouvy.

Sama musím uznat, že jsem do té doby o něm moc nevěděla a nečetla jsem ani žádnou jeho knihu, i když se na mě jedna celé roky smála z dědečkovy knihovny. Ze zadaného tématu jsem měla zpočátku strach, ale po přečtení Karlštejnských vigilií a Palečkova úsměvu a pláče se ve mně probudila zvědavost, kdo vlastně byl tento autor, o kterém jsme se moje generace ve škole neučila, a ani generace mých rodičů jej nepoznala, jelikož není uveden ve školních osnovách.

Protože o autorovi nebyla doposud sepsána žádná monografie ani životopisná studie, snažila jsem se vycházet při sběru dat o jeho životě především z jeho vlastních vzpomínkových knih. Tyto knihy jsou napsány velice poutavě a čtivě. Samotný Kubka mi tak přiblížil svůj zajímavý a pestrý život. Získala jsem zajímavé novinové články, rozhovory a vzpomínky a úvahy samotného autora, což mi ale nestačilo. Avšak v některých zdrojích se informace o jeho životě a tvorbě rozcházely, jako např. datum jeho úmrtí, informace o ruském zajetí, a uvádění, že byl českým legionářem, i přesto, že František Kubka do legií nikdy nevstoupil, o jméně a původu jeho ženy, kde je všude zmiňována jako Táňa, ale ve skutečnosti se jmenovala Anna. Táňa je pouze jméno z románového cyklu Veliké století. Dále se rozchází informace o důvodu zatčení a věznění Gestapem v Berlíně v letech 1939-1940, ale také o jeho službách v diplomacii a jeho tvorbě. Proto jsem začala pátrat a chtěla najít nějaké příbuzné, kteří by mi mohli něco říci. Obrátila jsem se na Památník národního písemnictví,

kde mě odkázali na agenturu zastupující umělce, s názvem Dilia. Prostřednictvím této agentury jsem se dozvěděla, že jediná dcera Františka Kubky, JUDr. Anna Čepelková je správkyní jeho díla. Během vzájemné e-mailové a telefonické komunikaci byla paní Čepelková potěšena, že má někdo zájem o jejího otce a jeho díla. Byla tak laskavá, že mi poskytla informace a data, které budu citovat ve své práci a fotografie, které nebyly nikdy a nikde publikovány a budu uvádět ve své práci. Zavzpomínala na své rodiče, dětství, na dobu válečnou i poválečnou, na pobyt v Bulharsku, kde František Kubka působil jako velvyslanec. Jsem velice ráda, že jsem se s ní mohla seznámit.

1. Život Františka Kubky (1894 -1969)

František Kubka byl český spisovatel – prozaik, dramatik, překladatel (překládal z němčiny a ruštiny), novinář a diplomat, laureát československé ceny míru.

Narodil se 4. března 1894 v Praze na Žižkově v rodině státního úředníka. *„Vyrůstal v rodině s mladším bratrem Robertem v činžovním domě, který nechal postavit jeho dědeček pro svou dceru Annu. Tento dědeček také s rodinou ve stáří bydlel. Laskavý otec, dominantní matka, nevrlý nemocný dědeček a matkou preferovaný mladší bratr, to bylo jeho dětství.“*¹

Obecnou školu navštěvoval Kubka na Žižkově. Na dobu obecní školy však nerad vzpomínal, neměl na ni moc pěkné vzpomínky. Ve třídě jich bylo okolo sta dětí a panoval tam spíše zmatek, než klid a pořádek. Po přestupu na víceleté klasické gymnázium ve Štítného ulici na Žižkově už to bylo jiné. Měl zde řadu vynikajících profesorů, kteří sami umělecky tvořili. František Kubka byl velmi nadaný na jazyky a humanitní předměty, ve kterých vynikal, ale i ostatní předměty svojí pílí, zvládal dobře.² Na této škole se platilo školné a navštěvovali ji převážně chlapci z bohatých rodin. Po složení maturity na gymnáziu začal Kubka studovat na Karlově univerzitě, filozofické fakultě, slavistiku a germanistiku.³ Tato studia však musel přerušit kvůli vypuknutí první světové války. V říjnu roku 1914 narukoval k 11. pěšímu pluku a 28. dubna 1915 se tento pluk po výcviku přesunul. František Kubka byl „trošku zvláštní“ voják, jelikož nikdy nikoho nezabil, dokonce ani na žádného nepřátelského vojáka nikdy nevystřelil. *„Zázrakem jsem ušel smrti nebo zranění, ačkoliv jsem se příliš neschovával a chodil vzpřímen skoro do každodenních útoků na rusé zákopy, při nichž padli nebo byli zraněni všichni velitelé čet ze tří postupně na bojiště vržených pochodových praporů. Od příchodu na frontu až do zajetí jsem nikdy nevystřelil. Nechtěl jsem se poskrvnit vraždou!“* Přestože byla válka, považoval zabití nepřítele za vraždu, které se nechtěl dopustit. S velkou nelibostí sledoval své kamarády, kteří brali válku jako sport a soutěžili, kdo zastřelí víc lidí. Na rozdíl od mnohých se však nesnažil z bojiště dostat. Někteří to řešili tím, že si sami způsobovali různá zranění a pak mohli tak být odvezeni do zázemí. Také se nikdy nepokusil přeběhnout na druhou stranu fronty. Toto považoval to za zradu vlastní armády.⁴

Dne 28. července 1915 padl do zajetí ruskými vojáky Poltavské divize. V zajateckém táboře došlo k rozporům mezi zajatci. Šlo o to, zda vstoupit do ruského vojska a bojovat na

¹ Rozhovor, viz příloha

² Rozhovor, viz příloha

³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 10 – 15

⁴ Kubka, F., Mezi válkami, Praha, Svoboda 1969, str. 19 - 22

druhé straně nebo ne. František Kubka se rozhodl nebojovat proti rakouské armádě a proti své zemi. Stále tento krok chápal jako zradu. A tak byl 1. září 1916 převezen do trestaneckého tábora v Ust' – Sysolsku. Poté, co se zorganizovala odbočka Národní československé rady v Petrohradu, vznikl československý pluk s cílem zbavit Čechy a Slováky rakouské nadvlády. Nyní už tedy byla možnost přihlásit se do československého vojska. Po vystoupení Ruska z války (březen 1918) se československé legionářské vojsko stalo součástí francouzské armády. Vojáci měli být dopraveni na západní frontu k bojům s Němci. Kubka se rozhodl zůstat v zajetí. Měl pocit, že nemá právo bojovat v armádě státu, který ještě neexistoval, a nechtěl se vměšovat ani do občanské války v Rusku. Protože jejich tábor byl zrušen, přestěhovali je do Asie. V roce 1918 skončila válka a František Kubka zůstal v Charbinu, kde potkal svou budoucí manželku. Zde v roce 1919 uzavřeli sňatek v pravoslavném kostele. Manželé Anna a František Kubkovi začali pracovat v YMCE.

„YMCA (Young Men's Christian Association – křesťanské sdružení mladých mužů) je nejstarší a největší celosvětovou mládežnickou organizací na světě. Ve 124 zemích světa má 40 milionů členů. Je sice založena na křesťanských principech, klade si ale za úkol být k dispozici pro všechny mladé lidi bez ohledu na náboženství a při tom nevykonávat cílenou misionářskou činnost.“⁵

V době, kdy už bylo jasné, že Charbin bude vrácen Číně a Rusové budou muset odejít zpátky do Ruska, Anna a František se rozhodli, že půjdou do nového státu, Československa. Cestu jim hradila YMCA. S rodinou manželky Anny se již nikdy nesetkali. Do Československa se vrátili až o Velikonocích v roce 1921.

Jako zajatec dobře poznal Rusko a tamější poměry. Byl v Tambovské gubernii, v Rjazaňské, v Zabajkalsku a všude viděl totéž, nespokojenost lidu, utrpení a hněv. Nejdůležitější pro něj byl pobyt v Charbině. Je to město, které leží na pravém břehu řeky Sungary v Mandžusku, kde žili Číňané, Japonci, Korejci a Rusové. Své vzpomínky na zajetí, svatbu a revoluci popsal v knize „Básníková svatba“.

„Po návratu z Ruska jsem dostudoval, udělal doktorát a začal dělat novinářství. Byl jsem zaměstnán v „Prager Presse“, který jako jeden z mála listů přinášel seriózní články o Sovětském svazu, jeho kultuře a vůbec celém tamějším životě. A znovu jsem začal psát básně, vzpomínkové prózy a studie. Jako novinář jsem projezdil Evropu, byl jsem v Ženevě při zasedání Společnosti národů, v Paříži, v Londýně, v Římě, Polsku, Skandinávii, a dělal jsem interview s významnými tehdejšími politiky, vědci i umělci. Byla to léta učení a poznávání.

⁵ rozhovor viz příloha

Podle informací jeho dcery Anny pokračoval *po návratu do Prahy v práci v YMCE, kde vykonával funkci tajemníka. Dva roky pracoval v Olomouci. Od roku 1923 pracoval v Prager Presse, což byl pražský německý deník, vydávaný v letech 1921-1938, v nakladatelství Orbis, jako neoficiální tribuna československé vlády, zejména Ministerstvem, zahraničních věcí. Jeho hlavním posláním bylo informovat cizinu o československé zahraniční politice, i o vnitropolitickém hospodaření a kulturním životě Československé republiky.* „⁶

1.1 František Kubka a pátečníci

Ve 20. letech, kdy pracoval pro Prager Presse, se začal kromě literární činnosti angažovat i v politice. Osobně se poznal František Kubka s Karlem a Josefem Čapkem v roce 1924 u nich ve vile na jednom z pátečních setkání, kam jej tehdy přivedl František Langer a Arné Laurin. Na pátky k Čapkovým chodil Kubka velmi rád a rád na ně vzpomínal. Tyto schůzky pro něj představovaly jediný styk s neredakčním světem. Seznamoval se tam a potkával s mnoha zajímavými lidmi, kterých si velice vážil. Na tato setkání nechodili jen spisovatelé, ale i právníci, lingvisté, lékaři, historici, profesorové, ekonomové, novináři či nakladatelé. Nebyla to žádná literární skupina, spisovatelé tvořili mezi pátečníky menšinu. Literatura na těchto setkáních však nebyla stěžejním tématem rozhovorů. Většinou se zde hovořilo o různých věcech, řešily se aktuální problémy. Pokud zde byl přítomen i Tomáš Garrigue Masaryk, většinou mluvil on a to o politické situaci. Kubka velmi rád vzpomínal na uvolněnou atmosféru a popíjení slivovice, při kterém se vyprávěly vtipy, které pak Karel Čapek psal do Lidových novin (popíjení slivovice a vyprávění vtipů se však nikdy nekonalo za účasti prezidenta).⁷

„Měl velmi blízko k Vladislavovi Vančurovi a Josefovi Čapkovi, kam za ním chodili na Zbraslav, až do jeho zatčení a popravy během heydrichiády, za paní Jarmilou Čapkovou a dcerou Alenou jsem s maminkou chodila na návštěvy i během války, kdy už byl Josef v koncentračním táboře Buchenwald.“⁸

Prožívali se ženou šťastné období, které vyvrcholilo narozením syna Jiřího, dne 9. 12. 1924. V tuto dobu ještě nikdo netušil, co se za pár let stane pod vedením Adolfa Hitlera.

⁶ rozhovor viz příloha

⁷ Kubka, F.: Mezi válkami, Praha, Svoboda 1969, str. 85

⁸ rozhovor viz příloha

Rok 1924 byl pro F. Kubku úspěšný i po pracovní stránce, vydal knihu studií a překladů Básníci revolučního Ruska, také soubor šesti próz s názvem Fu, které těží z exotických východoasijských prostředí, je založena na zajímavě řešeném příběhu, v němž je obyčejně prezentována tragika lásky a smrt. V roce 1926 pak Dobrovský a Rusko. V této době se zabýval myšlenkou na habilitaci. František Kubka se seznámil se šéfredaktorem Arnem Laurinem, který mu nabídl v roce 1927 redaktorské místo.

1.2 František Kubka a Edvard Beneš

„Když jsem koncem dubna maširoval s píseckým pěším plukem č. 11 „Bruskou branou ven“ na karpatskou frontu nevěděl jsem o dr. Edvardu Benešovi skoro nic. Přednášky nového docenta sociologie na české univerzitě v Praze jsem si zapsat nedal, protože mi pro něj pro samou germanistiku a slavistiku, dějiny filosofie a pedagogiky nezbyl čas.⁹ Nezbytnost zajistit svou existenci přinutila Františka Kubku přerušit svou prozaickou práci na 10 let. Novinářské povolání mu zabíralo veškerý čas, na druhé straně ovšem přispělo k rozšíření jeho znalostí, k jeho profesi patřilo seznámit se a denně se setkávat s významnými kulturními a politickými osobnostmi tehdejší západní i východní Evropy. Průběžně také navštěvoval cizí země (Polsko, SSSR, Francie, Itálie, Španělsko, Anglie a jiné) a dobrá znalost těchto zemí mu umožnila přesvědčivě vylicít atmosféru a způsob života různých národů vyjádřit věrohodnost. V roce 1937 byl povolán jako vládní komisař na Ministerstvo zahraničí.“¹⁰

Jelikož Edvard Beneš velice často pobýval v cizině, nebylo snadné se s ním setkat. Kubka ho občas viděl u bratrů Čapkových. Veškeré informace o něm byly z dostupných informací, poprvé se s ním osobně setkal až u bratrů Čapkových. Jeho mluva byla smělá a měl tendenci každého poučovat. Beneš se u Čapků moc nebavil, spíše však pracoval. Kubka ho považoval za dobrého státníka, který byl na mnoha místech, dovedl předvídat situace, nikdy se nenechal unést hněvem, nereagoval na urážky. Velice dobře znal dějiny Evropy a světa, udržoval dobré styky s těmi, které potřeboval, ale nikdy nikomu nepodlézal a nelichotil a hlavně se snažil o udržení celistvosti a rozvoj naší republiky.

Před válkou viděl Kubka Beneše naposled 4. října 1938 a 8. října Beneš abdikoval. Na konci měsíce odjel do exilu do Londýna. Po válce se naposledy viděli 24. dubna 1948, když k němu Kubka přivedl bulharskou delegaci.

⁹ Kubka, F. Mezi válkami, Praha, Svoboda 1969, str. 111 - 112

¹⁰ Mourková, J. doslov in Kubka, Palečkův úsměv a pláč, 1981, str. 377-389

1.3 František Kubka za 2. světové války

„Otec pracoval od roku 1937-1938 na Ministerstvu zahraničních věcí, byl jmenován velvyslaneckým radou na ambasádu do Londýna, bohužel kvůli Mnichovu jsme do Londýna neodjeli. Za okupace Ministerstvo zahraničí neexistovalo.“¹¹

„Mnichovskou krizi jsem prožil přímo ve středu událostí. Napíši proto román „Mnichov“ jako pokračování „Básníkovy svatby“ – ale chci se vrátit do minulosti. Když se Nacistům v Berlíně nepodařilo usvědčit mne z atentátu na Hitlera, propustili mne.“ (Zatkli jej v den narození jeho dcery v roce 1939 a byl vězněn zhruba 6 měsíců v berlínském vězení. Pozn. P. F.). „Začal jsem zase po dlouhých letech dělat beletrii. Byla to těžká doba. Chtěli udusit naši kulturu, vymazat slavnou historii, otrávit svým jedem náš lid. A pak jsem psal historické novely, povídky, které měly povzbuzovat čtenáře, seznamovat je s naší minulostí a posilovat je v jejich lásce k vlasti.“ „Po roce 1945 jsem odešel jako vyslanec do Bulharska. Bylo to pro mne i další tvorbu významné období. Tady jsem se totiž ostatně setkal s Jiřím Dimitrovem, hovořil s ním, diskutoval o různých problémech, vzpomínal na společnou celu v berlínském vězení – a zase psal: dokončil jsem tu svůj román „Palečkův úsměv a pláč“ a napsal knihy „Bulharský deník i Černomořské večery“. Ty znamenaly v mé tvorbě už první pokus o socialistický realismus, o vědomou stranickost a tendenčnost. Nu, a pak jsem se vrátil do Prahy a stále píšu.“

Za války ztratil Kubka většinu svých nejlepších přátel. Karel Čapek, zemřel o Vánocích v roce 1938, František Langer odjel do Anglie, Josef Čapek a Příkryl byli zatčeni gestapem a posláni do koncentračního tábora v Buchenwaldu, kde našli smrt. V koncentračním táboře zemřel i Karel Poláček, Vladislav Vančura a Jaromír Šámal byli popraveni v období heydrichiády.¹²

Po atentátu na Hitlera byl Kubka vězněn a vyslýchán na gestapu v Berlíně. Kubka se však k ničemu nepřiznal. Psychické a fyzické týrání a všechny vzpomínky z této doby popsal v pátém dílu ságy Veliké století, Sto dvacet dní. Na jaře 1940 byl z berlínského vězení propuštěn a pod dohledem gestapa pak žil v Praze.¹³

Do konce války pak byl zaměstnán na Ministerstvu školství, kde především překládal dokumenty do němčiny. Tato práce ho moc nebavila, a proto se opět začal věnovat psaní. Během druhé světové války psal další díla, jako je např. Skythský jezdec z roku 1941, Pražské

¹¹ rozhovor viz příloha

¹² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 209-212

¹³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 204 - 207

nokturno z roku 1943 a Karlštejnské vigilie z roku 1944, kdy se snažil upínat k historii Československa, do doby, kdy České země byly ve velkém rozkvětu. Těmito knihami se snažil přinést radost a potěšení svým čtenářům, vracel se do historie. Podařilo se mu je vydat i přes velkou německou cenzuru. Události z válečných let a své vlastní osudy popsal v oddílech Velikého století - Cizí město a Vítr z hlubin, který je datován k roku 1954.

Po válce se stal Kubka přednostou odboru na Ministerstvu informací.

Dne 11. listopadu 1945 jsem byl nečekaně navržen na československého velvyslance v Bulharsku. Neodmítl jsem, proti svému lepšímu přesvědčení. 1. prosince převzal mé místo v informacích dr. Adolf Hoffmeister, který se vrátil z Ameriky. Až před Velikonocemi 1946 odvezl mne, mou rodinu a členy budoucí legace zvláštní vlak do Sofie. V létě 1947 jsem strávil krátkou dovolenou v Praze. Mou povinností bylo navštívit ministra zahraničních věcí Jana Masaryka a prezidenta republiky. Navštívil jsem i předsedu vlády Klementa Gottwalda. Dne 19. Dubna v poledne vyjel zvláštní vlak s bulharskou delegací do Prahy k podpisu o přátelství a vzájemné pomoci, „kdyby Německo a jeho případní spojenci obnovili válečný tlak na východ“. V den podpisu smlouvy, 23. Dubna v Praze mi odevzdal Dimitrov bulharský Řád 9. září první třídy. A současně mi bylo ministrem Clementisem sděleno, že můj úkol v Bulharsku je naplněn a že se vrátím do Prahy. Den na to jsme jeli s Dimitrovem a Klementem Gottwaldem do Sezimova Ústí na návštěvu k nemocnému prezidentu Benešovi. A tady to bylo naposled, co jsem Beneše viděl. 1. září 1948 jsem se definitivně vrátil do Prahy.¹⁴

Ze všech velvyslanců se vrátili pouze 2. Po návratu do vlasti pro Československý stát „byl odejit“ z diplomatických služeb a začal se věnovat pouze literární činnosti po následujících 21 let, až do své smrti.

František Kubka zemřel 7. 1. 1969 v Praze v kruhu svých blízkých.

¹⁴ Mezi válkami, str. 224-226.

2. Dílo Františka Kubky

„Mé kořeny tkvějí pevně v půdě mé vlasti a v duši jejího lidu.“

František Kubka

Jak již lze dle úvodního citátu vyčíst, František Kubka byl národně založený člověk, miloval svou vlast, propagoval ji za svůj život, jak mohl a věnoval tomuto umění, psát, celý svůj život. Jak jsem již zmínila, narodil se 4. 3. 1894 a zažil tedy vládu nejednoho režimu. Poté, co opustil dětské snění, dětský svět plný fantazie a vkročil do reálného života, svým způsobem stále zůstal dítětem. Snažil se své problémy, strasti a určitou beznaděj vypsát na papír. Tohle jeho „vypsání“ je dnes jedním z našich národních pokladů. A pokud ne národních, tak alespoň pro náš literární svět. V současné době je málo z těch, kteří jeho jméno znají, ale přesně tohle byl jeden z mých cílů pro tuto práci. Přiblížit jeho tvorbu více čtenářům.

František Kubka byl a vlastně i je, ideálním představitelem spisovatele, kterého fašistické ohrožení národní jednoty a především 2. světová válka znovu přivedla k literární práci z pozice politické, velvyslancecké. Jeho novelistická trilogie, která je zasvěcena do naší národní historie¹⁵ napsaná v letech 1940-1944, je jedno nejznámějších souhrnných děl, které napsal. První byl Skythský jezdec z roku 1941, druhé Pražské nokturno z roku 1943 a tím posledním, mému srdci nejbližší z těchto tří, byly Karlštejnské vigilie z roku 1944. Ty se staly dovršením jeho tvůrčího spisovatelského profilu¹⁶. Další dvě významná díla jsou Palečkův úsměv a Palečkův pláč a Veliké století, které má 7 částí: Dědeček, Hnízdo v bouři, Básníková svatba, Mnichov, Sto dvacet dní, Cizí město, Vítr z hlubin, kde ústřední dějový proud sleduje českou selskou a maloměšťáckou rodinu a proletářskou rodinu své ženy v Rusku. Na pozadí velkých historických událostí, které se odehrály v letech 1848, 1914, 1917, 1938 a boje proti okupantům do roku 1949. Tyto díla, která jsou zasazena do historického děje, napsal František Kubka v době, kdy Československo bylo obsazeno německou armádou. Tohle bylo jedno z jeho nejtěžších období v životě, protože byl Gestapem vězněn v berlínském vězení

¹⁵ Jako trilogii označil všechny tři soubory novel sám Kubka (viz Kubka 1944:253).

¹⁶ V tomto duchu hodnotí Kubkovu válečnou tvorbu většina kritiků a recenzentů. Např. **Václav Stejskal** píše: „...těžisko dosavadní jeho tvorby spočívalo v drobných historických novelách vyloženě artistního charakteru“. (Stejskal 1951:908). Novelistickou trilogii jako vrchol tvůrčí činnosti vnímá také **František Götz** (Götz 1961:189-190), **Pavla Mourková** (Mourková 1986:380) či Milan Blahynka (Blahynka 1965:318).

v letech 1939-1940, z důvodu podezření, že se spolupodílel na spáchání atentátu na Adolfa Hitlera. Toto podezření se jim však nepodařilo nikdy prokázat, proto byl po půlročním vězení propuštěn na svobodu, kde po nějaké době opět začal pracovat na Ministerstvu školství. Po prožitých traumatech, která ho nikdy neopustila, se začal upínat k historii Československa, přesněji na rozkvět Českých zemí. Ve svých dílech se snažil podtrhnout českou historii a tradice, které chtěli Němci zlikvidovat. Další bolestnou zkouškou v jeho životě byl okamžik, kdy se jeho žena musela skrývat z důvodu, že byla ruské národnosti a jejich syn byl totálně nasazen.

Po válce napsal ještě několik historických děl, jako byl např. *Palečkův úsměv* z roku 1946 a *Palečkův pláč* z roku 1948, *Říkali mu Ječmínek* z roku 1957 a *Ječmínkův návrat* z roku 1958. Jeho další tvorba byla silně ovlivněna jeho postem velvyslance v Bulharsku, kdy své zážitky sepsal v knize *Bulharský deník* z roku 1949, ve kterých sledoval vývoj Bulharska v letech 1946-1948. Vykreslil profily vedoucích osobností a dal nahlédnout do dějin této země, popisoval zde krajinu i její obyvatele. V roce 1958 vydal ještě jednu knihu s názvem *Z cest*, která byla výběrem z jeho deníkových záznamů z cest západní Evropou a Sovětským svazem z let 1923-1957.¹⁷

Po únorovém puči v roce 1948, kdy se k moci dostala Komunistická strana, ne zcela demokratickým způsobem v čele s Klementem Gottwaldem, se v září tohoto roku vrací ze svého diplomatického pobytu v Bulharsku, kdy je nucen odejít z těchto služeb. Od roku 1949 se oficiálně živí jako spisovatel.¹⁸

V 50. letech se Kubka obrací k současné politické situaci, aktivně působí i jako publicista na veřejnosti. Staví se do první řady našich spisovatelů, kteří usilovali o socialistický realismus.¹⁹ V této době vydává dvě své politicky laděné knihy s názvem *Malé povídky pro mistra Trumana* a *Picassova holubice*. *Malé povídky pro mistra Trumana* pojednávají o zločinné politice amerických a západoevropských imperialistů, kteří štvou do nové války. V novinách *Právo* z 16. září 1951, se František Kubka vyjádřil takto:

„Toho dne, kdy mistr Truman na tiskové konferenci ve Washingtonu prohlásil, že se rozmýšlí, nemá-li proti Číně použít atomové pumy, narodila se mi vnučka. Dostali jsme zprávu o jejím narození za časného zimního jitra. V měkkých červánkách na šedivém obzoru vycházelo slunce. Myslel jsem na toto dítě a na všechny děti, které se narodily na světě ve

¹⁷ „Dílo Františka Kubky“. Personální bibliografie (1960:10-12)

¹⁸ rozhovor s paní Čepelkovou

¹⁹ „Dílo Františka Kubky“. Personální bibliografie (1960:1)

chvíli, kdy se služebník wallstreetských monopolistů rozmýšlel, nemá-li začít s hromadným hubením lidstva. V nejhlubších kořenech mnou otrásl hnus a hněv. Byl to nejen hněv dědovský, nýbrž i hněv člověka, který jako statisíce jiných prožil 1. Světovou válku, prošel hrůzami Mnichova a německými věznicemi, měl syna na pražských barikádách a viděl hroby sovětských vojáků rozseté po celé půlce Evropy, člověka, jenž po poslední válce spočítal poslední přátele a poznal, že z nich zbylo méně, nežli prstů na jedné ruce. Ostatní pomřeli na šibenících, na střelnici v Kobylisích a v esesáckých lágrech. Z tohoto hněvu vznikly „Malé povídky pro mistra Trumana“. Jsou to povídky politické. Jsou to povídky lidské. Jsou to povídky bojovné a velmi bolestné a někdy i kruté. Bojují za mír, a proto bojují za remilitarizaci Německa, proti propouštění Himmlerových pochopů z kriminálu, proti vyzbrojování tzv. státu atlantického paktu se zřejmým účelem agrese proti Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií, k nimž náležíme i my, proti panikaření a válečnému štvání, proti krvavé vojně v Koreji a všem těch zločinným kejklům, jimž se prohnílý kapitalismus pokoušel udržet při životě. Povídky jsou vesměs připjaty k událostem poslední doby a dokresleny fabulační invencí. Jsou pravdivé, i když na nich obraznost měla značný podíl. Při psaní jsem měl pořád očima čtenáře. Ověřil jsem si mnohé z nich přednesem v dělnických a rolnických shromážděních a některé vnikly ze zkušenosti, jenž jsem získal na besedách s posluchači. Tak např. „Moudrost strýce Kroutila“. Doufám, že svými povídkami jsem přispěl jako občan k obraně míru u nás i ve světě a jako spisovatel k nalezení nového útvaru menší prozaické formy.“²⁰

Picassova holubice se skládá z 22 povídek, které mobilizují k boji za mír a odhalují pravou tvář nepřátel, soužití národů a zachycuje typické rysy světa socialistického budování. „Tyto dvě knihy patří k tomu nejlepšímu, co bylo u nás po roce 1945 napsáno.“²¹ Tento názor byl otištěn v dobových novinách, Rudém právu, ze dne 4. 3. 1959, kdy František Kubka slavil své 65. narozeniny. Tyto dvě uvedené knihy jsou psané mistrovskou češtinou Františka Kubky a mají děj, i když jsou politicky angažované. Osobně si myslím, že napsal plnohodnotnější díla, jako např. Karlštejnské vigilie (1944) nebo Palečkův úsměv a Palečkův pláč (1948) či Mezi válkami (1969). Tyto knihy dají čtenářům daleko více, že právě tyto dvě, které byly poplatné režimu.²²

²⁰ Deník Práce, 16. 9. 1951

²¹ Rudé právo, 4. 3. 1959, str. 3

²² názor autorky bakalářské práce

3. Karlštejnské vigilie

3.1 Historická próza

„Žánrová forma románu, určená především hlediskem tematickým, tj. zaměřením na děje dob minulých a materiálem, jehož základ tvoří historická fakta a realie, mající evokovat obraz daného historického období. Typové obměny historického románu jsou četné a vyplývají z různých přístupů k látce; směřují buď k zobrazení dějin panoramatického obrazu, vzájemně se proplétajících osudů individuálních z historickými osudy národa, a nebo k zachycení rázu života dané etapy historického vývoje společnosti prostřednictvím fiktivního příběhu a fiktivních postav, popř. vykreslení života určité významné historické osobnosti (biografický román). Tím odpovídají pak jisté stylistické a kompoziční konvence i různý způsob archaizování jazyka; v současném historickém románu jsou však archaismy značně nebo zcela potlačeny.“²³

Za historickou prózu je považována literatura, jejíž příběh autor osobně neprožil, ale informace o něm zná pouze zprostředkovaně. Důležitá je míra vzdálenosti autora od popisované doby, nikoliv čtenáře, protože čtenářova zkušenost není v díle nijak obsažena. Historická literatura je psána slohem a jazykem autorovy přítomnosti.²⁴

Historická literatura není historiografie, fakta a data nemusí odpovídat skutečnosti. Autor historické prózy se nemusí ohlížet na pravdivost událostí, jež popisuje. Přesto si nesmí dovolit úplně vše. Mnohdy je tato literatura vnímána jako zdroj historického poznání a také plní funkci historiografické popularizace. Vzhledem k tradici historické prózy v Čechách se porušení faktické hodnověrnosti všeobecně považuje za překročení určitých norem. Podstatou historické konkrétnosti (věrnosti) je pravdivé a hodnověrné vyobrazení popisované doby a společnosti. K dosažení historické konkrétnosti je zapotřebí, aby byl historický (typický pro svou dobu) hlavně ústřední konflikt.²⁵

²³ Kol. autorů Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV v Praze a v Brně, Slovník literární teorie, Praha, Československý spisovatel, 1984, str. 136.

²⁴ Mocná, D. - Peterka, J. a kol.: Encyklopedie literárních žánrů. Praha - Litomyšl, Paseka 2004, str. 239 - 240

²⁵ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 26 - 37

3.1.1 Historická próza v české literatuře

Historická próza měla vždy v české literatuře významné postavení. V porovnání s jinými, hlavně velkými evropskými literaturami byla její existence mnohem důležitější.²⁶ Tato situace byla dána zejména historicko-společenskými poměry v 19. století. Tehdy utlačovaný národ potřeboval vzor ve slavné minulosti českých zemí. Historická literatura tak nabyla národně uvědomovací funkce s cílem poučit a povzbudit národní cítění.²⁷

Na vážnosti a důležitosti česká historická próza poněkud ztratila po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918. Svou pozici ovšem získala zpět za druhé světové války, kdy byla přímo ohrožena národní existence.²⁸

3.1.2 Vznik Karlštejnských vigilií

Autorův doslov ke 2. vydání, Kubka 1954, Československý spisovatel, Praha

„Karlštejnské vigilie“ jsem psal v letních měsících roku 1943. Na jaře onoho roku mi zemřel otec. Úsměvnými povídkami jsem se probíjel z chmur, jimiž mne obestřelo jeho dlouhé, bolestné umírání. Ale i jiná světodějná událost určila optimistický ráz tohoto novelového cyklu, který jsem koncipoval jako třetí část trilogie, jejímž prvním dílem byl „Skythský jezdec“ 1941 a druhým sborník „Pražské nokturmo“ 1943. Bylo to slavné vítězství u Stalingradu počátkem února 1943. Na březích Volhy utržil válečný stroj německého fašismu zničující ránu. Byl to úsvit našeho osvobození.

Už dávno jsem toužil po větší kompozici. Neměl jsem však ještě dosti odvahy a klidu na román. Sáhl jsem po formě, jež se tak proslavila „Dekameronem“ messera Boccacia v století 14., po novele cyklické. Této formě se dostalo i u nás nové cti v povídkovém souboru, inspirovaném a redigovaném Josefem Koptou, kde jsem s jinými spisovateli i já mohl ukovat tehdy nanejvýš radostně uvítaný „Milostný kruh“ 1941.

Jako se G. Boccacioví florentští mužové a ženy sešli v době černé smrti, aby si vyprávěli o životě a lásce, tak se sešli čeští básníci a spisovatelé za okupačního moru, aby promluvili v „Milostném kruhu“ o lásce, mládí a sličnosti české země. I „Karlštejnské vigilie“ podávaly čtenáři sladký protijed pod obojí způsobu lásky k ženě a lásky k vlasti.

²⁶ Kolektiv autorů: Česká historická próza 1945 – 1985. Opava, Slezské zemské muzeum 1986, str. 4

²⁷ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 6

²⁸ Kolektiv autorů: Česká historická próza 1945 – 1985. Opava, Slezské zemské muzeum 1986, str. 5

Na motivech lásky byl vybudován tento cyklus, oslavující hrdinství českého člověka v slavné minulosti, jeho mužnou krásu a touhu po dobrodružství veselém s silným. Celý svět se tu otvíral čtenáři, zakletému do hranic zmrzačené vlasti. O všech zemích se tu vyprávělo, kromě jediné, o té, která se nám násilím, krví, lží a ukrutností vnucovala. Karel IV., jenž nám byl brán a vykládám jako kníže německé, zůstal v mých Vigiliích milencem české země a velkým vladařem nikoli proto, že vládl svaté říši římské národa německého, nýbrž pocházel z krve českých Přemyslovců a učinil z Prahy srdce Evropy. Čtenář, který ve svém denním životě chodil kole stržených památníků a na poplivaném pražském hradě viděl vlát prapor našeho ponížení, četl v knize o nádheře a zalité kráse české minulosti. Básník Kateřinské legendy vyšperkoval svůj obraz nebeského království drahokameny, které viděl na stěnách kaple svatováclavské a karlštejnských svatyní. I já jsem vyšperkoval svou knihu. Z prachu a bláta přítomnosti měl se zrak opíjet pohledem na českou velikost a slávu. To byl můj úmysl a jemu jsem podřídil od ideje neoddělitelnou formu vyprávění.

Můj novelový cyklus o letnicových vigiliích na hradě Karlštejně není knihou dějpravnou. Jen jeho ovzduší je historické. Abych je věrně zachytil, musil jsem se vcítit do Karlovy doby, jež byla šednoucím středověkem, ale zlátla již blížící se renesancí. Prostudoval jsem krásnou i učenou literaturu naši i cizí. Působily na mne geniální drobnokresby, jimiž oslavil francouzskou minulost Anatole France. Učil jsem se slohové zkratce u švýcarského mistra historické novely C. F. Meyera. Širokou branou do doby Karla IV., byla mi díla Josefa Šusty o posledních Přemyslovcích a Slepém králi. Pronikl jsem duchem „Prózy z doby Karla IV.“, která vyšla v novočeském přepisu v roce 1938. Pročetl jsem v originále i v překladu autobiografii krále Karla i staroslovanskou legendu Václavovu. Inspiroval jsem se „Pohádkami tisíce a jedné noci“. Prostudoval jsem J. Klapperovy povídky středověku a Alberta Wesselského Středověké pohádky. Pomohlo mi studium středověké literatury české z mých dob univerzitních. Znovu jsem pročetl skripta Emila Smetánky a literárně historická díla Jaroslava Vlčka a Josefa Jakubce. Vzácnou pomůcku jsem našel v H. Oesterleyově edici „Gesta Romanorum“ a v dějinách Františka Palackého, který v těžkých dobách byl vždycky největším učitelem a těžitelem našich srdcí. Po stránce fabulační jsou z jednadvaceti povídek jen „Alena“, „Olga“, „Jitka, Barča, Andělka“, „Beáta“ a „Monika“ přepracovaným, počestěním a stylizací putujících motivů mezinárodních, při čemž je zajisté poučné, jak např. motiv bludné mnišky zvládly Povídky olomoucké z doby Karlovy (rukopis Studijní knihovny v Olomouci), jak jej mysticky zerotizoval J. A. Barbey d'Aureville a co z něho učinil český autor tím, že sestru Beatu

nalezl v klášteře na vltavském františku v Praze a učinil z ní dívku, kterou náhlá láska svedla na smutnu pouť světem.

Všech ostatních patnáct povídek je invenčně mým dílem. Kdo se pozorně podívá na ženské i mužské hrdiny této knihy, na krále, královny, kněze, selské hochy, dcery rybářů, na lstivé babky a vznešené exotické krasavice, musí poznat, že jsou to bez výjimky pokrevní bratři a sestry našich současníků, těch, které každý na svých cestách potkáváme a milujeme.

Dnes bych snad tuto knihu napsal jinak, či vůbec nenapsal, protože rostla z jiné doby, aby v jiné době splnila své poslání. Už bych svou rodnou krajinu neviděl ve zlatém oparu kadidla, nýbrž ve vzdušné průhlednosti alšovského akvarelu. Už bych neopřádal své hrdiny pavučinou liturgických nálad, la probouzel v nich jiné vášně, nežli byly ty, jež karlštejnské rytíře pudily do jižních zemí, do soubojů a do náručí žen. Dnes by se za každým příběhem nešklebila ztrhaná tvář vojny, dnes bych méně hovořil o smrti a víc o životě! Ale nezapřu, že je mi tato kniha nad jiné milá.

I proto, že byla milá lidem, kteří ji ke své útěše čtli v dobách zlých. Měsíc po osvobození, v červnu 1945, přišel ke mně Peter Jilemnický. Osobně jsem ho do té doby neznal. Byl pohublý v tváři, ale šťastný. Vrátil se z pracovního tábora při trestnici v Dessavě. Privil: „Dej mi Karlštejnské vigilie“! Ptal jsem se, zdali tuto knihu ještě nečetl. „Poslali mi ji naši tajně do trestnice. Četl jsem ji a předčítal v o Vánocích 1944 kamarádům. Měl jsi vidět ty oči! Pak jsem ji půjčoval. Roztrhali mi ji na jednotlivé stránky. Potom jsem stránky zase skládal. Četli jsme ji tak dlouho a vždy znovu, až se rozpadla. Měl jsem ji před slídivostí vězeňských dozorců uschovanou v slamníku. V březnu 1945 bombardovali Američané tábor Dessau zápalnými pumami. Vigilie shořely s barákem i slamníkem. Proto mi musíš dát nový exemplář“, pravil Jilemnický.

Později jsem ve sborníku statí, projevů a dokumentů, který pod názvem „Peter Jilemnický“ v roce 1952 vydal bratislavský „Tatran“, dočetl v dopisech Jilemnického Josefu Dvořákovi, J. Pancířovi aj., že „Karlštejnské vigilie“ přinesly vězňům to, co chtěly přinášet všem, kdož je četli: Radost.

V třetím svazku mého Díla vycházejí „Karlštejnské vigilie“ jen s nepatrnými stylistickými změnami tak, jak vyšly za zády protektorátní cenzury po prvé. I k tomu vydání poznamenávám – jak jsem to učinil u vydání prvního – že vědomě posunuji onemocnění Karlovo, kolem kterého jsou příběhy cyklu komponovány, o řadu let a že královna Alžběta

Pomořanská zaujímá u mne místo Anny Falcké, již je kronikářem připisován láskyplný úklad o milostnou přízeň Karlovu.“

Jaro 1954

František Kubka

Tato kniha vznikala v době, kdy prožíval jeden z nejhorších okamžiků v životě. Bylo to v době válečného konfliktu, při kterém se snažil „utéct“ od současných starostí a problémů (ztráta otce, syn byl totálně nasazen, manželka byla „uklizena“ z Prahy na venkov k sedlákovi) či boje o život k historii a ke kořenům českého písemnictví.

Tato kniha má formu novely, forma vyprávění je psaná ich-erformou. Autor zde používá spisovnou češtinu, ve které se vyskytují historismy i archaismy, ale čtenáři jsou snadno srozumitelné. Příběhy jsou velice poutavé a historicky zajímavé. Okamžiky spojené s historickými daty nijak nepřevyšují dějovou linii, jsou sice pro dílo důležité, avšak děj je důležitější. Proto si myslím, že se čtenář nemusí obávat, že by byl zahlcen přemírou historických souvislostí a dat. Při čtení těchto příběhů budete vtaženi do děje, kdy si budete připadat, že jste ve společnosti samotného císaře na jeho hradě a posloucháte vyprávění těchto příběhů. Myslím si, že bylo velice dobré, zvolit pro tyto příběhy krátkou formu, kterou může čtenář využít při odpočinkové četbě nebo např. při cestování. Závěr některých příběhů postoupí k negativnímu a smutnému zakončení, jiné naopak k pozitivnímu a veselému.

Hlavní témata a motivy některých povídek jsou napsány na reálném podkladě, ale všechny jsou věnovány ženám, jejich vlastnostem, charakteru, osobnosti a jejich příběhům. Zajímavé zde je, že každá z povídek nese jméno nějaké ženy, která je v této části hlavní postavou, kolem které se vše točí.

Ve všech příbězích autor používá personifikace.

„Paní Alena, které Hospodin v jejím manželství s panem Tomášek dětmi nepožehnal, nebyla jen sličná, nýbrž i veselá jako skřivánek nad mladým osením. Celý den zpívala, kudy šla, tam tancovala, její oči hrály všemi barvami duhy, její ústa se podobala hned jahodám, hned vlčímu máku.“²⁹

Manželčiny vlastnosti a popis její krásy vtahoval do děje a věnoval je svým hrdinkám jako důkaz své lásky, oddanosti a obdivu své ženě.

²⁹ Kubka, František. Karlštejnské vigilie, povídka Alena, Praha 1980, str. 27.

3.2 Místo, čas a postavy

3.2.1 Místo

Soubor těchto novel má svůj rámcový charakter. Děj začíná v Praze na Pražském hradě, kam je i zasazena krátká úvodní scéna, a poté se celý děj přesouvá na Karlštejn, kde se král Karel IV. zotavuje z následků otravy.

V rámcované části se děj jednotlivých novel odehrává na různých místech. Příběhy jednotlivých novel jsou zasazeny na různá místa (české země - zahraničí, město - venkov). Například „*Paola, toto vyprávění je o tom, jak se bratři Gambacortiové v Pise spikli proti císaři Karlovi a jak Paola, dcera Bartolomeova, z lásky k českému pánu Vilémovi Vaneckému z Jemničky jejich úmysly v čas vyzradila, příběh se odehrává v italské Pise.*”³⁰

3.2.2 Čas

Konkrétní čas, ve kterém se příběhy vyprávějí, je dán autorem. Čas byl stanoven na Velikonoce roku 1371, tedy pár let dříve, než se tak ve skutečnosti stalo. Děj celé knihy je soustředěn do jednoho týdne, kdy se hlavní aktéři schází a večer co večer po dobu sedmi dní si vyprávějí příběhy, které jsou časové dle jednotlivých příběhů velmi rozličné. Různý je i způsob jakým jsou vyjádřeny tyto údaje. V některých novelách je přímo dáno konkrétní datum, např. u povídky Magdaléna, která vypráví o tom, jak do Čech dorazily houfce mrskačů a jaký zmatek způsobil jejich příchod v myslích obyvatelů hraničního města Domažlic,³¹ kde se píše „*Toho roku 1348, kdy se u nás udály slavné věci, stalo se, že se v horách na západní straně začali objevovat houfce lidí, kteří s velikým modlením a křikem procházeli vesnicemi.*“³² nebo Anna Svídnická, která vypráví o tom, jak slavný cestovatel Vlach Marignola, byl hostem královským na Hradě pražském a jaké starosti způsobil svému vznešenému hostiteli. „*Když na Hromnicích roku 1353 zemřela má druhá manželka Anna, kterou jsem před čtyřmi lety přivedl z Falce, byl jsem velmi smuten a nechtěl jsem již hledat ženu novou. Ale Anna mi odešla bezdětná, poněvadž se její jediné dítě nedožilo ani dvou let, byl to můj první syn Václav.*“³³ Některé novely nemají tak přesné datum, ale přesto se dá jejich děj určit podle historických událostí či osobností, které se v příběhu vyskytují. Mezi takové vyprávění patří

³⁰ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 15

³¹ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 67

³² Kubka, F. Karlštejnské vigilie, Praha, Československý spisovatel 1980, str. 67

³³ Kubka, F. Karlštejnské vigilie, Praha, Československý spisovatel 1980, str. 194

například Apollina, vyprávění o tom, jak pan Řebřík z Choustníka unesl z Burgund Apollinu, ženu vinaře Kryštofa Ramuse-Laurenta, a jak potom zlý osud štvál Jana i Apollinu až k smrti.³⁴ *“Arcibiskup Arnošt vystavěl di dům u pražského mostu, biskup Litomyšlský dal vybudovat vysokou a ozdobnou věž na svém sídle nedaleko kláštera svatotomášského, čeští páni šli za jejich příkladem, a protože se Praha stala hlavou Římské říše, stavěla si v tomto městě poblíž samotného císaře své domy i knížata a hrabata z cizích zemí.”*³⁵

Hned z úvodu se dá pochopit, že se tento příběh odehrává na začátku vlády Karla IV. V této knize je i jedna novela, ve které není žádný konkrétní časový údaj ani náznak, podle kterého by se dala odhadnout doba, ve které se příběh odehrává. Je to novela Beata, vyprávění o tom, jak cizí žák svedl sestru Beatu na scestí a jaký zázrak se stal v klášteře, založeném v Praze dcerou královskou, blahoslavenou Anežkou.³⁶

3.2.3 Postavy

Ústředními postavami Karlštejnských vigilií jsou muži a jeho žena Alžběta Pomořanská. Mužské postavy si sedm dní vyprávěli příběhy, jež spojovalo společné téma. Těmito vypravěči byli - král Karel IV., rytíř Bušek z Velhartic, lékař Karla IV. Vítek z Choltic a kanovník Ješek z Janovic. Všichni tito muži se navzájem znali, byli to staří přátelé a vážili si jeden druhého a chovali k sobě úctu a respekt. To je patrné také v reakcích na jednotlivá vyprávění.

Charakteristiky všech postav v této knize jsou velice pěkně napsány, čtenář si hned udělá představu o tom, jaké měly vlastnosti, jak vypadali a jaký byl jejich život. Je to natolik poutavě napsané, že máte dojem, že jsou všechny postavy vašimi dávnými přáteli a že je velmi dobře znáte. Díky této knize můžeme více poznat samotnou postavu Karla IV., která se nám nabízí během 5 povídek, v nichž na sebe prozradí několik zajímavých věcí. Např., jak se na hradě Křivoklát zamiloval do dívky Blaženky, dcery správce. Bohužel tahle jejich láska byla překažena sňatkem, který byl povinným se stejně starou Blankou z Valois. Spolu žili v manželství spokojeně, měli spolu 2 dcery Kateřinu a Markétu. Karel v této době velice často cestoval, tudíž jeho mladinká žena bývala často na jejich sídle sama. Blanka pravděpodobně zemřela na mor, ale není jisté, že podíl na její smrti měl i psychický stav, konkrétně žal.

³⁴ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 54

³⁵ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 54,55

³⁶ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 155

Vyprávěl zde také o tom, jak jeho otec, Jan Lucemburský padl v roce 1346 v bitvě u Kresčaku a jak jej vyhodil z bitvy, aby zachránil následníka trůnu. Také nám zde císař přiblížil osobnost jeho třetí ženy Anny Svídnické, kterou si vzal v jejích 14 letech v době, kdy mu zemřela jeho druhá žena, která zde nezanechala po sobě žádného následníka trůnu. Jsou zde představeni i jeho přátelé, např. Arnošt z Pardubic, známý pražský arcibiskup, působící na dvoře Karla IV., malířský mistr Dětrich, díky němuž je krásná malebná výzdoba v Karlštejnských kaplích, ale také nezapomněl na svého učitele z Francie Petra Rogera, atd.

Osobnost Karlova je velice silná, stabilní, dovedl skvěle naslouchat, byl plný empatie, při čemž vyřezával ze dřeva. Rozuměl ženám, byl také výborným diplomatem a měl štěstí na výběr svých životních partnerek, ale také na přátele.

a. Karel

Král Karel IV. je v tomto společenství ústřední postavou. Jeho osoba je ve středu dění, on je totiž příčinou, proč se sešli zrovna na Karlštejně, a tráví spolu dobu královy rekonvalescence. Napřed to vypadalo, že se král do vyprávění nezapojí a bude jen poslouchat, ale od druhého dne pobytu, kdy se mu ulevilo, se aktivně zapojil do vyprávění. Byl skvělým vypravěčem, a nikdo to od něj neočekával. Jeho příběhy měly úspěch a byl tomu rád. Tak vzpomíná na své lásky, osudové ženy svého života, na svoji první dětskou lásku Blaženku, na svoji první ženu Blanku z Valois, kterou miloval, od prvního okamžiku, kdy je jako děti zasnoubili a dlouhých 7 let na sebe čekali a dočkali se, žili spolu pěkný život, měli děti a příběh končí smrtí Blanky, dále vzpomínal na Annu Falckou a jiné. Přátelé zase vzpomínají na příběh Magdaleny, Kateřiny, Aleny a dalších. Hlavním dějovým konfliktem je střetnutí člověka s osudem, kdy se lidská touha dostane do rozporu s božskou vůlí, či zákony země, jíž hrdina slouží. Povídky jsou věnovány ženám, jejich kráse a lásce a objevuje se zde jejich podoba – štěstí, vášně, pokory, ale i tragiky a falše. Po týdnu se král uzdraven a odpočinut vrací zpět do Prahy, k vladařským povinnostem po boku své poslední manželky Alžběty Pomořanské, zvané Elišky.³⁷

„Kráľ si nežádal zvláštní pochvaly. Byl tu jako muž mezi muži. Ale byl přeci rád, že se přátelům jeho vyprávění zalíbilo.“³⁸

³⁷ Kubka, F. Karlštejnské vigilie, Praha, Československý spisovatel 1965, str.

³⁸ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 85

Muže, kteří s králem pobývali na jeho hradě Karlštejně, měl ve velké oblibě a těšil se z jejich společnosti. Mistr Vítek byl rád, že se nespletl ve výběru hostů a Karlovi tímto svým výběrem udělal velkou radost.

„Král pravil, že si rád posedí několik dní v takovém příjemném vězení. Budou tam s ním muži, kteří mají stejně šedivé skráně jako on a k tomu srdce otevřená. Po takových srdcích nejvíc volá.“³⁹

Pokud jde o to, jak král v té době vypadal, byl to už starší muž s prošedivělými vlasy. Byl velice vyhublý, a zesláblý, což byl následek jeho otravy a horeček. „...*pozoroval mistr Vítek, že Karlovo tělo bylo do základů otřeseno a opadla nejen jeho tvář, nýbrž ochably i všechny údy. Horečka zhoubně hospodařila v císařově těle a její útok na jeho silné srdce byl prudký a nemilosrdný.*“⁴⁰

Zdravotní stav krále se na Karlštejně ve společnosti jeho přátel velmi rychle lepšil a brzy se zcela zotavil ze své choroby.

b. Bušek z Velhartic

Bušek z Velhartic, byl Karlovým přítelem už od mládí, a byl ze všech přátel nejstarší. Jelikož toho spolu hodně zažili, můžeme říci, že se s králem znal nejlépe. Rádi spolu vzpomínali na svá mladá léta. Pan Bušek byl člověk veselé povahy, uměl si užívat života, měl velmi rád dobré víno a jídlo. Toho všeho bylo na Karlštejně dostatek, takže se měl na co těšit. „... *ale pak se začal hřmotně smát a řekl, že se těší jak malé děcko na to víno a na ty paštik, které se zde chystají: „A budeme si jednou povídat beze svědků. Bůh nám odpustí, že se o této vigílii chceme modlit u plného stolu. Je tak krásně na zemi, můj milý králi, proč bychom se s Tebou jednou nepodívali na tu zem a její lidi skrze sklenku vína?“⁴¹*

c. Mistr Vítek z Choltic, lékař

Mistr Vítek byl králův lékař a znali se dlouhá léta. Tak proto dobře znal královo tělo i jeho duši. Přesně věděl, co by králi pomohlo k rychlému uzdravení. Mistr Vítek byl aktérem setkání přátel, kteří se o Velikonocích setkali na Karlštejně. Uspořádat toto setkání starých přátel považoval za nejvhodnější lék pro Karlovo zotavení.

³⁹ Kubka, F.: Karlštejnské vigílie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 9

⁴⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigílie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 28

⁴¹ Kubka, F.: Karlštejnské vigílie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

„I rozhodl se, že převezme panovníka, jakmile jen to bude možné, na jeho milovaný hrad Karlštejn a způsobí, aby mu tam bylo dopřáno klidu, který jedině mohl novými silami vzpružit vyčerpané síly.“⁴²

Jelikož mistr Vítek celou akci organizoval a připravoval, rozhodl také o tom, koho ke králi přizve. Vybral si velice zvláštní společnost – lékař, kněz, rytíř a král. Tento jeho výběr osobností ovlivnil tematiku a pojetí jednotlivých příběhů, protože každý vypravěčů je úplně jiný.

„Lékař chtěl Karla obklopit pohodou mužného veselí. Pozval na Karlštejn přítele Karlova mládí, pana Buška z Velhartic, muže statečného a mravů libezných. Na Karlštejně pak samém dlel člen kolegia hradních kanovníků, pan Ješek z Janovic, kněz povahy hovorné, člověk dobrého srdce a veliký ctitel králův. Nikdo jiný nesmí ke králi vstoupit.“⁴³

Mistr Vítek byl vynikajícím lékařem (studoval v Praze a Bologni), ale byl také veselý člověk a výborný vypravěč.

d. Kanovník Ješek z Janovic

Ješek z Janovic byl přemýšlivý muž s laskavou tváří, veselé povahy, jehož postava byla vyhublá a působila šedivě, muž vyhublé a šedivé postavy. Byl kolegiu hradních kanovníků a v době našeho vyprávění a setkání působil na Karlštejně. Mistr Vítek však věděl o Ješkově oddanosti a lásce ke králi. Proto byl také Ješek velmi vyděšený a nešťastný ze zpráv o Karlově nemoci. Modlitbou se našel i s ostatními obyvateli hradu o uzdravení krále.

„Však se také všichni namáhali, aby Vás vymodlili. Chrám Panny Marie neměl ani okamžik ticha a svatou Kateřinu jsme tak zasypali prosbami a vzdechy, že v těchto dnech na nebesích jistě nedělala nic jiného, nežli orodovala za vaše zdraví.“⁴⁴

Kniha Karlštejnské vigilie je velice zdařilá, jak po obsahové, tak po literární stránce. Souhlasím s výrokem samotného autora, v jeho doslovu, že když tuhle knihu psal, bylo mu opravdu nejhůř, potřeboval alespoň myšlenkami utéct do klidné minulosti. Jelikož byl velice studovaný, sečtělý a chytrý člověk, všechny podklady si našel sám, věnoval tomu spousty času, dal si záležet, aby vše měl dokonale podložené, studoval historické dokumenty, knihy,

⁴² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 8

⁴³ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

⁴⁴ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

časopisy, archivy, aby dodal svému dílu autentičnost a snažil se vše popsat tak, aby si čtenáři připadali stejně jako on, ve smyslu, aby se odpoutaly od té hrůzné reality.

Kniha měla splnit účel a splnila jej, protože svým čtenářům přinesl radost, povzbuzení a odpoutání se od války, jako to bylo např. u Petera Jilemnického a jeho spoluvězňů, kteří díky jeho knize přežili pobyt v pracovním táboře při trestnici v Dessavě.

Mně se tahle kniha osobně velice líbí a vřele ji doporučuji každému, kdo se chce uvolnit, pobavit, ale zároveň získat nové informace a rozšířit si vědomostní obzory. Myslím si, že je vhodná i pro mladší generace.

4. Palečkův úsměv a pláč

Druhým dílem, které bych ve své bakalářské práci chtěla uvést, je Palečkův úsměv a pláč, a to z toho důvodu, že po jeho četbě mě tato kniha velice oslovila a nadechla a rozhodně bych ji doporučila dalším čtenářům. Této knize se nevěnuji detailnímu popisu, jako tomu bylo v knize předchozí, tedy Karlštejnských vigilií, ale snažím se zde popsat její obsah tak, jak na mě zapůsobil.

První verze Palečkova úsměvu měla podobu novely, která se skládala ze 7 kapitol, který vyšel v Pražském nokturu. V podobě románu vyšla v roce 1946. Během dalších dvou let byl dokončen druhý díl, tedy Palečkův pláč, vydaný v roce 1948. Obě části pak dal dohromady a společně byly vydány v roce 1949. Celkově tento román trval 8 let, než byl dokončen.

Ve finálním díle mizí Kubkova strohá konstrukce příběhu. Ta se stylizuje v přísnou objektivitu vypravěče. Nově sem pronikají reflexivní prvky, jež mají svůj původ v myšlenkové, citové, ale také intelektuální zaujatosti pro hrdinu a které jsou také výrazem jeho osobních stanovisek a vnitřních lidských postojů. Někdy se považoval tento román za autobiografii samotného autora, avšak takhle tomu nebylo. V Palečkových osudech využil autor dějepisné prameny na konkrétní fakta o Palečkově skutečném životě a jeho osudech. Inspiraci lze hledat v bohatších ústních pramenech, jak je zachytila Historie o bratru Palečkovi již z poloviny 16. století. Nově byla vydaná v roce 1904 autorem Janem Herbenem. Kubkovi vyhovovalo, že Historii psal neznámý autor, který sepsal příběhy ústně tradované. V Historii je celkem 12 povídek, které ukazují Palečkův život a různé situace, v nichž je vystavena praktická zkouška zejména jeho víra v rovnost všech lidí a činorodá humanita.

Román o Janu Palečkovi ze Stráže zaujme čtenáře hned od prvních stránek svou poutavostí. Jan se narodí v den, kdy jeho otec umírá v bitvě u Domažlic, kde v roce 1431 zvítězili husité pod vedením kněze Prokopa nad křižáky. Má každé oko jiné barvy a od narození se jen usmívá. Vyrůstal na rodné tvrzi Stráž v Pošumaví, v době pokračujících bojů husitů o víru, kdy se jejich hodnota už začíná tříštit. Dochází k zakládání sekt, čímž začíná být oslabována moc krále a narůstá bohatství mnohým zemanským a panským rodům. Mezi nejvýznamnější rody patřili Rožmberkové, kterým patřily především jižní Čechy. Paleček začíná chápat všechny rozepře v tehdejší státě a snaží se všechny věci vidět nezaujatě. Jenže poznává, že státní věci začínají přecházet do těch osobních v okamžiku, kdy Palečkova láska k Blance byla násilně zničena kvůli mocenským a finančním konfliktům mezi sousedícími

panstvími. Blanka se nakonec musela provdat za nemilovaného muže. Tuto situaci Paleček musel nějak vyřešit a své zklamání a bolest vyřešit odchodem do zahraničí. Pro svůj další pobyt a nový život si vybral Itálii. Ta byla v téhle době středem humanistické vzdělanosti.

Po pobytu v Itálii se Paleček vrací domů přes Krumlov a Tábor, tedy přes dvě sídla soupeřících stran. Uvědomoval si, jak je slabá královská zem, která byla spravována za nezletilého krále Ladislava Jiřím z Poděbrad. V tuto dobu se znovu setkává se svou milovanou Blankou a prožívají nádherné společné chvíle, protože Blanka byla zanedbávaná a opuštěná svým manželem. Jejich štěstí však netrvá dlouho a končí tragicky. Blanka umírá po porodu jejich syna a Jan odchází jako poutník do světa, kde se toulá křížem krážem, nejprve ve vlastní zemi. Zde se dostává ke korunovaci krále Ladislava, kde se setkává s Jiřím z Poděbrad. V tento okamžik se stává jeho šaškem a přítelem, a to i v době, kdy se Jiří z Poděbrad stává českým králem. Společně s ním prožívá všechny významné okamžiky a životní rozhodnutí a neopouští jej až do jeho smrti. Až poté se doopravdy vydává na cestu do světa jako poutník. Cílem jeho cesty je pomáhat tam, kde je jeho znalostí a dobrého slova zapotřebí. Chtěl důkladně poznat svou rodnou zemi, její lidi, jejich problémy a být užitečný, chtěl se cítit potřebný a pomáhat tam, kde to bylo třeba. Chtěl pochopit smysl stále propukajících nesvárů, toužil po spravedlnosti. Celým románem je viditelný zápas lidových mas, který není jen bojem pojednou nebo podobojí, ale řešením klíčové otázky, která byla, zda bude vládnout v této zemi nový panovník, jak ji bude spravovat, zda bude schopen jí dát mír a spravedlnost, vyřešit bolavé otázky její vnitřní i vnější bezpečnosti, zajistit její další rozvoj. Zamýšlel se nad smyslem boje husitů o svobodu víry a poznání pravdy ve chvíli, kdy se diplomatická jednání Jiřího z Poděbrad jevila jako zbytečné kompromisnictví ve chvíli nebezpečného ohrožení národa. Palečkův vztah, který má k rodné zemi, je víceméně kladný, ale proces poznání její historické situace je dlouhý a velice složitý.

Toto dílo se stalo mezi lidmi velmi oblíbené, a to z důvodu, že se lidé mohli ztotožnit s postavou Palečka, s jeho myšlenkami, otázkami, obavami, životními situacemi. Kubkovi se podařilo z Jana Palečka ze Stráže vytvořit nějaký koncentrát češství: směs romantického snílka a racionalisticky uvažujícího skeptika, člověka, v němž se sváří touha po klidu se živelnou potřebou prosazovat právo a spravedlnost. Díky dílům Palečkův úsměv a pláč se podařilo společensky naléhavé otázky vyjádřit prostřednictvím obrazu, který byl psychologicky zdůvodněn postavou jedince, čímž dosáhl uměleckého vrcholu své tvorby.

Na závěr bych řekla, že toto dílo se mu velice povedlo a pro mě osobně je jedno z nejoblíbenějších a velice čtivé. Určitě má co říci svým obsahem i v dnešní době, protože ať chceme či ne, historie se stále opakuje.⁴⁵

Tato kniha s názvem *Palečkův úsměv a pláč* na mě zapůsobila velice emočně. Tento příběh je na půl fikcí a na půl skutečnou událostí, jelikož zde autor vykresluje život bratra Jana Palečka, šaška krále Jiřího, který tvoří věrně vylíčené události doznívajících husitských válek, zejména bitvy u Domažlic, až po smrt krále Jiřího z Poděbrad. Z historického hlediska o Palečkovi není mnoho informací, ale zůstalo nám několik příběhů, které byly vyprávěny a přenášeny ústní lidovou slovesností z generace na generaci. Tohle není jediný historický pramen, jsou dochovány i nějaké písemnosti. Faktem zůstává to, že Palečkem byl opravdu rádcem a důvěrníkem krále Jiřího z Poděbrad a zastával se všech slabých a utiskovaných.

Tato kniha je napsána také brilantní češtinou, byť se v ní používají staročeská slovíčka. Čtenáři jsou od první stránky tak vtaženi do děje, že mají pocit, že putují světem právě s Palečkem. František Kubka vystihl v Palečkovi úsměv i slzy, kdy umí vzplanout hněvem i odpouštět, je milován, ale také má v srdci chlad. Ve druhé části této knihy, která začíná dopisy kanovníkovi Malvezzimu Spadovi, je úžasně charakterizována doba a osobnost krále Jiřího z Poděbrad.

Příběh je psán formou dopisu, který Paleček píše svému příteli. Právě tahle forma je velice ojedinělá a výjimečná. Autor zde sleduje mocenskou politiku Jiřího z Poděbrad, který se snažil provdáním svých dcer do Saska a Uher zajistit zemi mír.

Tato kniha se velice líbila i mému 12 letému synovi a podnítila jeho zvědavost v hledání historických souvislostí této. Rozhodně bych ji doporučila k přečtení.

⁴⁵ KUBKA, František. *Palečkův úsměv a pláč*. 8. vyd. Praha: Čes. spis., t. Stráž, Vimperk, 1972, 370, [2] p. ISBN 22-002-81.

II. Závěr

Tématem mé bakalářské práce bylo seznámit čtenáře se životem a dílem českého spisovatele, prozaika, dramatika, novináře a diplomata Františka Kubky.

Jak jsem psala již v úvodu této práce, měla jsem možnost nahlédnout do archivů, kde jsou uloženy různé novinové články, rozhovory, vlastní úvahy autora z doby, kdy byl na vrcholu své tvůrčí literární práce. Jsem nesmírně šťastná a vděčná osudu, že jsem se mohla seznámit a navázat a udržet úzký kontakt s dcerou Františka Kubky, paní Annou Čepelkovou, která mi poskytla informace ze soukromého života, jejího i jejího otce. Myslím si, že jsme se spřátelily. Jsou to nesmírně vzácné informace, které bych se nikdy nedověděla nebýt jí. Její bratr Jiří, je již několik let po smrti. Naše spolupráce trvala asi tři čtvrtě roku, která mi rozšířila obzory a sdělila mi zajímavosti nejen ze svého života, ale ze života spisovatelů 20. Století, se kterými se osobně znala jako např. s Jaroslavem Seifertem.

František Kubka je pro mě osobnost velice čínorodá a zažil tolik věcí, co někteří neprožijí za celý život. Všechny jeho díla, co napsal, ať to byly cestopisy, novely, romány nebo knihy, které psal poplatné režimu, mají svého ducha a rozhodně stojí za to si je přečíst, protože byl mistrným vypravěčem.

Dílo Františka Kubky považuji za velmi zdařilé, i když se v něm vyskytují publikace, které byly napsány pro režim, ale kdyby žil v jiné době, nikdy by je nenapsal, a naopak díky tomu napsal jiná, podle mého soudu velmi hodnotná díla, která i po letech mají své kouzlo.

Snažila jsem se přiblížit čtenáři jednu z knih z detailnějšího pohledu, která je mi velmi blízká. Má velice krásný vypravěčský styl, a po přečtení pár řádků jste vtaženi do děje a najednou máte pocit, že jste se ocitli na hradě Karlštejně ve společnosti císaře Karla IV., a jste součástí vyprávění příběhů, které si vypráví čtyři přátelé, kteří dělají společnost svému králi a pomáhají mu v uzdravení po prodělané nemoci. Druhou knihou, kterou jsem zde představila, je Palečkův úsměv a pláč, která již není tak detailně propracovaná, ale snažila jsem se ji zde popsat tak, jak na mě při četbě zapůsobila.

Všechny Kubkovy prózy s historickou tematikou jsou psány vytříbeným jazykem, postavy jsou věrohodné a historicky podložené. Je velká škoda, že jeho tvorba je opomíjená a v osnovách se téměř nevyskytuje.

Na úplný závěr bych dodala, že jeho knihy mě velice obohatily, ukázaly, jaká byla těžká tehdejší doba, jaké panovaly podmínky pro život, a uvědomila jsem si, že v současné

době žijeme život v lepší době. Rozhodně bych jeho knihy doporučila široké veřejnosti a myslím si, že jsou vhodné i pro dětské čtenáře.

III. Použitá literatura a zdroje

1. KUBKA, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969
2. KUBKA, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959
3. KUBKA, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965
4. KUBKA, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954
5. IVANOV, M. Na besedě u Františka Kubky, Květy 4, 1954. Číslo 9. str. 7
6. IVANOV, M. Na besedě u Františka Kubky, Květy 4, 1954. Číslo 9. str. 7. (přímá citace Františka Kubky)
7. STEJSKAL, V. 120 dní Františka Kubky, NOVÝ ŽIVOT, 1951, str. 908-912.
8. GÖTZ, F. O Františku Kubkovi čili O tvůrčí paměti. In KUBKA, F. Karlštejnské vigilie. Praha, 1961. Str. 189-192.
9. MOURKOVÁ, J. Medailon o autorovi, In. KUBKA, F. Palečkův úsměv a pláč. Praha: Československý spisovatel, 1981.
10. BLAHYNKA, M. Mistr historické povídky. In. KUBKA, F. Skythský jezdec a jiné novely. Praha: Československý spisovatel, 1965.

Příloha č. 1

Rozhovor s paní Annou Čepelkovou, který vznikl několik měsíců, po vzájemné telefonické a mailové komunikaci.

1. Ve své knize Setkání s knihami vzpomíná na své dětství. Tak jaké ho měl?

Tatínek vyrůstal se svým mladším bratrem Robertem na Žižkově v činžovním domě, který postavil jako věno pro svou jedinou dceru Annu její otec. Tento dědeček také s rodinou ve stáří bydlel. Myslím si, že ve svých vzpomínkách si otec dětství trochu idealizoval. Laskavý otec, dominantní matka, nevrlý nemocný dědeček a matkou preferovaný mladší bratr. Rodina obývala celé první poschodí domu. Vždy měli služebnou a vypomáhala i domovnice. V tomto bytě jsem pak s rodiči bydlela celou válku i já.

2. Dost času trávil u své babičky a dědečka v Táboře, jaký na něj měli vliv?

Z otcova vyprávění vím, že moc rád pobýval u prarodičů v Táboře. Na rozdíl od „měšťáckého“ prostředí v Praze, prarodiče v Táboře byli moudří prostí lidé. Dědeček byl voják ve výslužbě. Sloužil v císařské gardě ve Vídni, kde se po „odkroucení“ povinných roků oženil s dívkou Terezou, která byla pomocnicí komorné na císařském dvoře, Vzhledem k délce služby se ženil v pozdějším věku. Tatínek moc rád poslouchal jejich vzpomínky na život ve Vídni a mám za to, že z nich čerpal i ve svých dílech. Vždy na ně s láskou vzpomínal. K druhému dědečkovi takový vztah neměl. Bohužel o druhé jeho babičce nic nevím, nikdy se o ní moc nezmiňoval.

3. Co maminka, jaká byla? Pamatujete si ji také? Jaká byla babička?

Babička Anchen, jak se jí říkalo, byla velmi složitá, rozporuplná osobnost. Dědečka Franciho si vzala z lásky, ale jak říkala pod svou úroveň. Byla vychována v klášteře v Kralupech, kde se stýkala se šlechtickými dcerami z celé Evropy, ráda mi o tom často vyprávěla. Ráda mluvila německy a také francouzsky. Hrála na klavír a hodně, když byla mladší, vyšívala. Chodila do kostela a hodně se modlila a mě k tomu jako dítě nutila. Byla majitelkou nemovitosti a Franci neměl nic a byl pouze berním úředníkem. Holt nebyl nobl!

Byl to ale hezký a vysoký muž, který babičku miloval a nechal se svým způsobem od ní tyranizovat a snášel její časté hysterické výstupy s klidem tak se k ní choval i otec/.Otec byl úspěšný, poslušný a hodný syn, ale matka to brala jako samozřejmost a jeho povinnost vůči ní, snad za to že ho porodila. Byla vůči němu velmi náročná a nikdy jí nic nebylo dost. Opačně se chovala k mladšímu synovi, kterého omlouvala ve všem a dokonce zadlužila i několikrát dům, který tatínek zase oddlužoval. Tím nechci říci, že by tatínka neměla ráda, ale jak už jsem uvedla, byla plná rozporů. Tatínek měl maminku moc rád a staral se o ni do poslední chvíle. Babička zemřela u nás doma, když mně bylo 12 roků. Že by byla babičkou, jakou si děti představují, to tedy v žádném případě ne. Typický výrok, pronesený k mému otci: “měl bys jí dát Franci do kláštera, jinak z ní nic kloudného nebude.“

4. Kde bydleli? Měli v Praze dům?

Uvedeno v první odpovědi, dům už nestojí, byl zbourán v osmdesátých letech při rekonstrukci starého Žižkova.

5. Kdo ho nejvíc ovlivnil pro jeho budoucí spisovatelský život?

Na tuto otázku, bohužel, neznám odpověď nikdy jsme o tom spolu nehovořili.

6. Kam chodil do školy, jak se učil?

Navštěvoval gymnasium na Žižkově, kde měl řadu vynikajících profesorů, kteří sami umělecky tvořili, jména už jsem zapoměla, ale otec o tom často hovořil v souvislosti s pokleslostí socialistického školství v době, kdy jsem chodila na střední školu. Tatínek byl velmi nadaný na jazyky a humanitní předměty, kde vynikal, ale i ostatní předměty svojí pílí zvládal velmi dobře.

7. Studium na vysoké škole?

Studoval filozofickou fakultu UK.

8. Jako dvacetiletý narukoval do první světové války, vzpomínal potom na ni? Co v Rusku zažil?

Zážitky z první světové války byly častým tématem v jeho díle Zajetí a posléze putování po Rusku hodně ovlivnily jeho světonázor. Byl velký rusofil. Z ruštiny též překládal, na

příklad Slovo o pluku Igorově. Dokonce napsal divadelní hru Ataman Rynov, která se hrála na Vinohradech, a hlavní roli hrál Štěpánek. Občas nějaké historiky vyprávěl, třeba jak ho zachránil jeho pucflek, který s ním na zádech při útoku přeplaval řeku a tím ho zachránil před smrtí. Tatínek se do konce života nenaučil plavat. Sport a sportovní aktivity ho nezajímaly.

9. V knize Mezi válkami je zmínka o vaší mamince, kde ji potkal?

Potkal ji v Charbinu, kam se při svém putování ze zajetí až dostal. Charbin v té době patřil Rusku a až později byl vrácen Číně. Maminka byla z ruské rodiny, která se tam usídlila v souvislosti s dostavbou východosibiřské magistrály, na které otec matky pracoval od samého počátku. Matka se narodila v Irkutsku v době, kdy se tam železnice právě stavěla. Matka pocházela ze 13 dětí, ale pouze 3 zůstaly na živu, matka a dva bratři. Matka byla velice krásná žena a celý život oddaná mému otci, což dokumentuje to, že opustila svojí rodinu a vydala se bez znalosti jazyka a toho, co jí čeká do neznáma. Po sňatku v pravoslavném kostele zůstali v Charbinu, kde otec pracoval v Ymce, což mu umožnila velmi dobrá znalost angličtiny, němčiny a ruštiny.

10. Pak se spolu dostali do Čech?

V době, kdy už bylo jasné, že Charbin bude vrácen Číně a Rusové budou muset odejít zpátky do Ruska, rozhodl se otec k návratu domů. Cestu jim hradila YMCA. Maminka už nikdy neviděla své příbuzné. Otec záhy po jejím odjezdu zemřel a matka s bratry pak odešla do Vladivostoku. Starší bratr skončil v gulagu, mladší padl někde na bojištích světové války a matka pravděpodobně zemřela během války. To jsou však domněnky, pouze to, že starší bratr byl za stalinských čistek odsouzen, věděla matka z korespondence s mladším bratrem.

11. Byl váš otec v legiích?

Otec v legiích nebyl, což mělo negativní vliv na jeho další kariéru, neboť v nově vzniklém Československu měli přednost legionáři, i když nesplňovali předpoklady pro danou funkci.

12. Co dělal po válce?

Po návratu do vlasti pokračoval v práci v Ymce, asi dva roky právě ve vaší Olomouci. Pak dlouhá léta pracoval jako zahraniční redaktor v deníku **Prager Presse** [prágr], pražský německý deník, vydávaný v letech 1921-38 v nakladatelství Orbis jako neoficiální tribuna

československé vlády, zejména Ministerstvem zahraničních věcí. Jeho hlavním posláním bylo informovat cizinu o československé zahraniční politice i o vnitropolitickém hospodaření a kulturním životě ČSR. Tuto práci získal i díky svoji perfektní znalosti němčiny. Od roku, myslím 37 nebo 38, nastoupil na Ministerství zahraničí.

**13. Byl v literárním spolku „Pátečníci“ kolem Karla Čapka, byli přátelé?
Navštěvovali se mezi sebou?**

Pátečníci je označení skupiny kulturních a politických osobností první Československé republiky z okruhu spisovatele Karla Čapka, kteří se u něj v pátek odpoledne scházivali. Nebyl to pouze literární spolek, ale především spolek s politickým zaměřením. Nelze říci, že všichni pátečníci byli i osobní přátelé. Otec měl například blízko k Josefu Čapkovi a Vladislavu Vančurovi, kam za ním na Zbraslav s maminkou jezdili dost často až do jeho zatčení a popravky během heydrichiády. Za paní Jarmilou /Čapkovou/ a její dcerou Alenou jsem s maminkou chodila do vily na návštěvu i během války, kdy už byl Josef v koncentráku.

14. S panem prezidentem Masarykem a Edvardem Benešem se znali osobně, jaký měl na ně názor, mluvil o nich někdy doma? Jaký měli spolu vztah?

Nejvíce o jeho názoru na oba politiky se můžete dočíst v knize vzpomínek „Mezi dvěma válkami“.

15. V pramenech je uváděno, že pracoval v diplomatických službách, můžete mi k tomu říct více?

Jak jsem výše již uvedla, otec pracoval od roku 37-38 na Ministerstvu zahraničních věcí, byl jmenován velvyslaneckým radou na ambasádu do Londýna. Bohužel kvůli Mnichovu už jsme do Londýna neodjeli. Za okupace Ministerstvo zahraničí neexistovalo a po válce v roce 46 byl otec jmenován velvyslancem v Bulharsku.

16. Narodila jste se v roce 1939 a váš bratr o 15 let dříve, jak se vám žilo za 2. světové války?

Špatně. Na lístky toho moc nebylo a my jsme na venkově nikoho neměli. Bratr byl totálně nasazen a pak ten neustálý strach, že otce znovu odvedou.

17. Proč byl zatčen a vězněn v roce 1939 Gestapem v Berlíně?

Bylo to na udání bývalého kolegy. Nikdy nám neřekli proč, zkrátka všichni byli nepřátelé říše. Nikdy mu taky neřekli, proč ho pustili. (Tato informace je uvedena samotným Františkem Kubkou na začátku kapitoly. Pozn. Autorky bakalářské práce.)

18. Chodila někdy vaše matka do práce? Jestli ano, co dělala?

Maminka chodila do práce před svatbou v Charbině a pak už niky nepracovala. Dřív to tak bylo v „lepších rodinách“.

19. Váš otec byl v letech 1946 - 48 velvyslancem v Bulharsku, byli jste tam s ním jako celá rodina?

Ano i s bratrem, který si vzal Bulharku.

20. Proč potom odešel z diplomacie?

Byl odejit na tak zvanou tvůrčí dovolenou. Přesto, že otec byl jeden ze dvou diplomatů, kteří se po roce 1948 vrátili z mise v cizině, byl i tím podezřelý, zda ho nezískaly pro spolupráci.

21. Co říkal k událostem v roce 1948? Nechtěl někdy opustit republiku?

Byla jsem v té době moc malá, aby se o tom přede mnou mluvilo. Později mi řekl, že litoval, že jsme se vrátili.

22. Jaký byl doma, pomáhal mamince?

To se dříve nepěstovalo, k tomu jsme měli služebnou a pak paní na úklid.

23. Jaký jste měli vztah mezi sebou?

Byla jsem jeho sluníčko.

24. Kde bydlel jako dospělý?

Až do začátku války bydleli rodiče a bratr v Dejvicích. Za války jsme bydleli v žižkovském domě, po válce ve Strašnicích a pak znovu v Dejvicích.

25. Napsal spoustu krásných knih, kde bral inspiraci?

Ze svého bohatého a dramatického života a osudu svých přátel.

26. Co ho vedlo k psaní historické prózy?

Zájem o dějiny, filozofické vzdělání a především, že moc nechtěl psát o současnosti.

27. Měl při psaní nějaký rituál?

Když byl ještě zaměstnaný, psal po nocích a v neděli. V sobotu se pracovalo, pak většinou psal dopoledne a odpoledne to piloval. Večer už nepsal.

28. Které své dílo považoval za nejlepší? A naopak, které si myslel, že se nepovedlo?

Velmi si cenil svých novel a memoárové prózy.

29. Co říkal na kritiku na svá díla?

Nezabýval se jí.

30. Která kniha se vám líbí nejvíce a proč?

Mám ráda všechny jeho krátké formy.

31. Byl ve své době populární spisovatel?

Myslím, že ano, hlavně ve srovnání co v té době vycházelo.

32. Byl laureátem československé ceny míru, kdo tuto cena uděloval, a za co to bylo?

Po válce se nosil všude mír, ač byla studená válka. Existoval Mezinárodní výbor míru a v každém soc. státě jeho výbor, takže Československý mírový výbor a ten uděloval za zásluhy o mír v různých oblastech lidské činnosti uznání za zásluhy spojené s finančním oceněním. Nevím, za jakou knížku to dostal, ale peníze mu sebrala tři dny po udělení měnová reforma v roce 1952, 50 ku 1.

Příloha č. 2

Ukázky

Jako ukázkou vkládám část povídek, s názvem Alena a Monika.

1. Povídka Alena

Za panování krále Jana rozhodl se platněř Tomáš, že odcestuje na tři měsíce do přístavního města Antverp. Dověřil svůj padesátý rok, vzmohl se za válečných dob a chtěl zbohatnout ještě víc. V Antverpách měl dávné přátele, mistry umění platněřského a mečířského. Chtěl se u nich poučit, jak zhotovovat brnění lehká a ozdobná, která nejtěžší meč neprotne a nejostřejší kopí neprolomí. Chtěl se podívat, jak tam vyrábějí zbroj z kovových listů, tenkých jako pergamen a tvárných jako hedvábí. Dlouho se chystal na cestu a pečlivě připravoval obšírná zavazadla. Daleké cesty se nelekal. Lekal se své ženy.

Platněř Tomáš měl manželku o dvacet let mladší a krásnou jako jarní jitro. Paní Alena, které Hospodin v jejím manželství s panem Tomášem dětmi nepožehnal, nebyla jen sličná, nýbrž i veselá jako skřivánek nad mladým osením. Celý den zpívala, kudy šla, tam tancovala, její oči hrály všemi barvami duhy, její ústa se podobala hned jahodám a hned vlčímu máku.

Těžko se žilo panu Tomášovi s ženou Alenou. Byla už od Boha taková, že vábila mužské oči a tím i mužskou touhu. Je vinen kalich polního zvonce, že do něho vniká čmel, je vinna voda, že ji žíznivý poje, má vinu slunce, že se po něm otáčejí slunečnice? Paní Alena byla zbožná, čistotná a pilná, paní Alena byla manželka krásná a chytrá. Ale pokoje svému choti nedopřála. Neodešel z domu bez úzkosti v srdci, neusnul, dokud u něho neležela pod stejnou pokrývkou. Šel-li s ní v neděli do kostela, nechodíval nikdy na hrubou před polednem, nýbrž už na ranní, protože její krásu nechtěl vystavovat mnoha očím.⁴⁶

⁴⁶ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 26

2. Povídka Monika

Vyprávění o tom, jak byla královně navarské krása prokletím. Když navarský král Thibaut, který byl pohrobkem a kraloval od svého narození, vyspěl v muže, rozhodli se jeho rádcové, že mu vyhledají ženu. Král však prohlásil, že si vezme za manželku jen dívku veliké krásy a veliké cnosti. Všichni však souhlasně přiznali, že se u jediné ženy dvě takové vlastnosti současně vyskytují řídkěji nežli bílé peří u havrana. Proto se zřekli hledání takového nevěsty, vybízějíc mladého krále, aby si ji našel sám. Král se zaradoval, že si nemusí vzít ženu podle záliby svých rádců, a jal se hledat dívku veliké krásy a veliké cnosti. Tenkrát zaslechl, že na hradě svých dědů žije dívčí sirota, jejíž jméno je Monika. Tato dívka má temně rudé vlasy a zelené oči, podobajíc se vílám, jež za noci chodí pít z lučních studánek a okouzlují pastevce tak, že po léta nenalézají cestu k domovu. Tato dívka je však tak cnotná, že nikdo z mužů jejich zelených očí uzřel, poněvadž jsou v přítomnosti mužů skryty za sklopenými víčky. Mnoho klášterů se ucházelo o tuto sirotu, chtějí ji přijmout do svých stěn a zároveň zdědit veliké bohatství, jež Monice zůstalo po předcích. Ale Monika odpovídala, že do kláštera nevstoupí, poněvadž chce být matkou synů, kteří by obnovili její vymřelý rod. Král Thibaut se dotazoval mužů v celé Montaně, aby mu dosvědčili krásu i cnot Moničinu. Učinili tak bez váhání. Ale co více, král se ptal i žen. A hle, v tomto jediném případě potvrdily všechny ženy souhlasně, že Monika je nejen cnotná, nýbrž i krásná. A to krásnější nežli ženy dotazované. Taková odpověď se podobala zázraku. Proto se rozhodl král Thibaut, že pošle svého maršála, aby se jeho jménem ucházel o ruku dívčinu a přivedl nevěstu do Pampeluny.⁴⁷

⁴⁷ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str.

Příloha č. 3

Medailon paní Anny Čepelkové

Medailon paní JUDr. Anny Čepelkové, dcery Františka Kubky, který mi poskytla a sama ho o sobě ho napsala.

Narodila jsem s v listopadu roku 1939 a to dokonce 13. Za války jsme se neměli nijak dobře. Vzhledem k tomu, že maminka byla Ruska, hrozilo neustále nebezpečí, že ona i já budeme odvedeny do koncentráku. Proto nás dědeček nepřihlásil k odběru potravinových a dalších lístků, což při i tak malém přidělovém systému byl dost průšvih. Na venkově jsme neměli žádné příbuzné a tak spisovatel Jiří Marek nám zařídil pobyt v Soběslavi /byl tam v té době učitelem/. Maminka pracovala u sedláků na borkách a tím pro nás jako rodinu získávala potravu a měli jsme co jíst. Po válce jsme odjeli do Bulharska, kde jsem začala chodit do francouzského lycea vedeného jeptiškami. Po návratu do republiky mě to činilo ve škole velké problémy. Např. při diktátu slovo kocour jsem samozřejmě psala „kocoure“, aby se dalo číst r a tak podobně. Stálo mě mnoho námahy naučit se psát česky.

Možnost chodit do cizojazyčné školy samozřejmě v roce 1949 nebyla. Po absolvování základní školy jsem postoupila na jedenáctiletou střední školu. Mojí výhodou v té době bylo, že jsem perfektně ovládala ruštinu, což byl druhý můj mateřský jazyk, a proto mi často byla promíjena moje neznalost /přímo odpor/ matematiky a dalších podobných předmětů. Byla jsem dobrá ve všech humanitních předmětech. Po maturitě jsem udělala přijímací zkoušku na pražskou právnickou fakultu. Promovala jsem v roce 1962. Ještě během studia jsem se provdala za svého spolužáka a narodila se mi první dcera. Toto manželství byl omyl, a skončilo po 3 letech. Po skončení studia jsem pracovala jako právnická v různých státních i soukromých institucích až do důchodu. Později jsem podstoupila rigorózní řízení a tím získala titul JUDr. V roce 1965 jsem se provdala za svého bývalého kantora na právech a jsem s ním dodnes. Je o 13 let starší. Manžel je profesor mezinárodního práva a často jsem s ním do roku 1968 pobývala v cizině, dokonce dva roky v Belgii, kde jsem na zdejší universitě studovala franštinu.

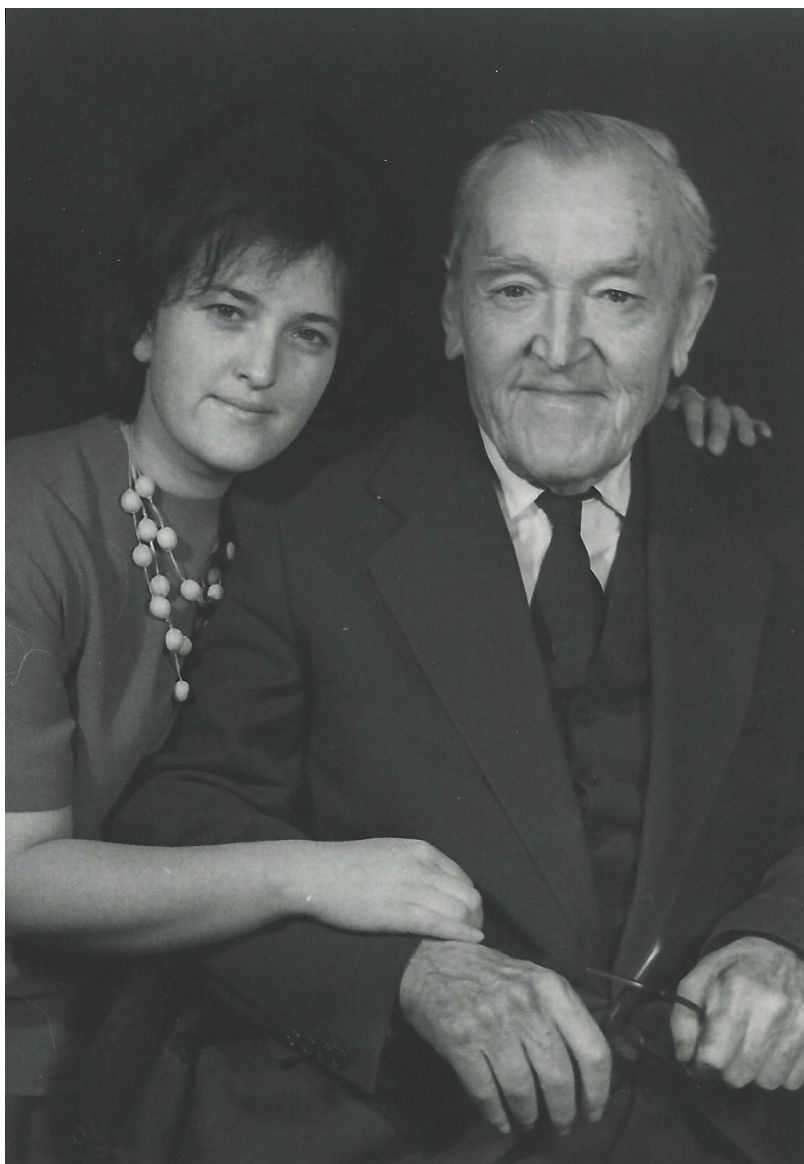
V roce 1967 se mi narodila druhá dcera, je také právnička a má tři syny. Dohromady s manželem /má dva syny z prvního manželství/ máme 7 vnoučat a jednu pravnučku.

V roce 2001 jsem odešla do důchodu a užívám si konečně volnosti od všech povinností. Věnuji se tomu, co mě baví. Ráda čtu, zahradničím, zajímám se o politiku /jsem

pravicově zaměřená a bytostně nesnáším Zemana/. Občas mě sužují nemoci, před deseti léty jsem překonala rakovinu prsu. Jsem celkově optimistka a dost společenská, takže mám pořád nějaké aktivity a nenudím se.

 Tot' asi vše. Zdraví čp

Příloha č. 4

To jsem já s tatínkem

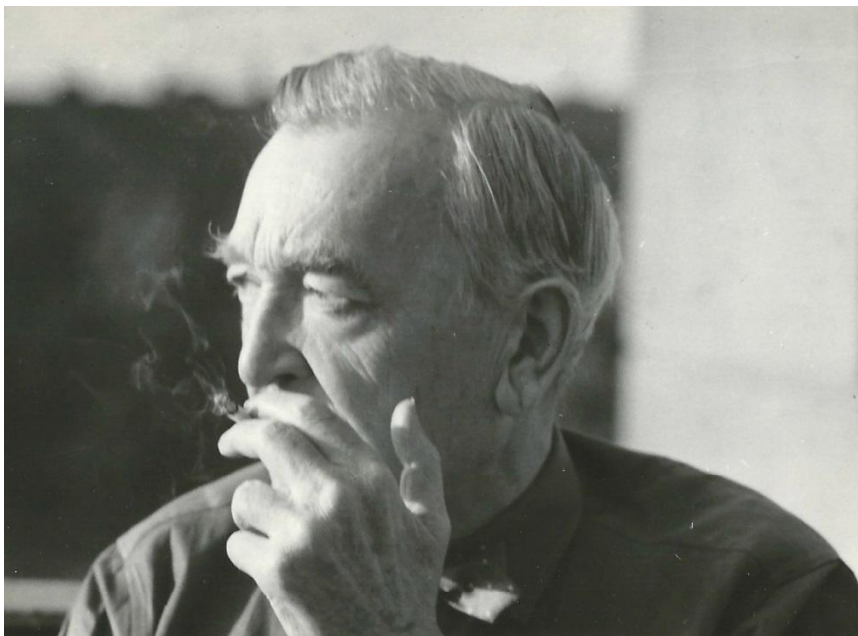

františek kubka

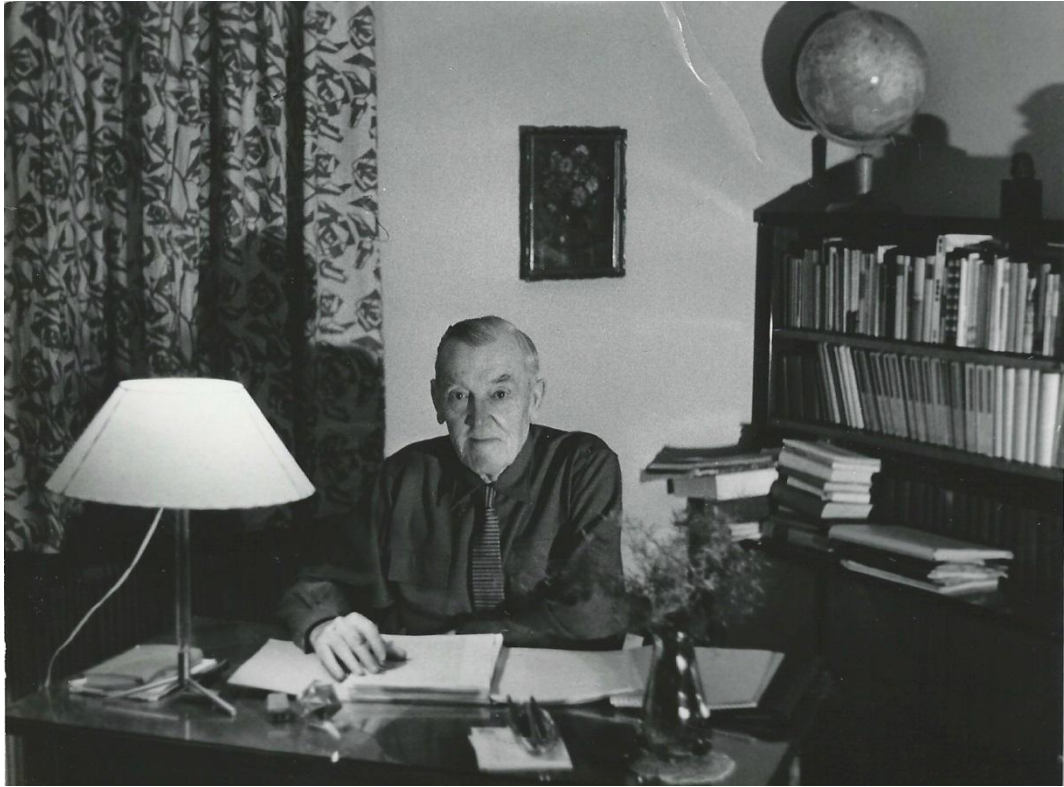
Tatínek František Kubka

Mí rodiče

František Kubka

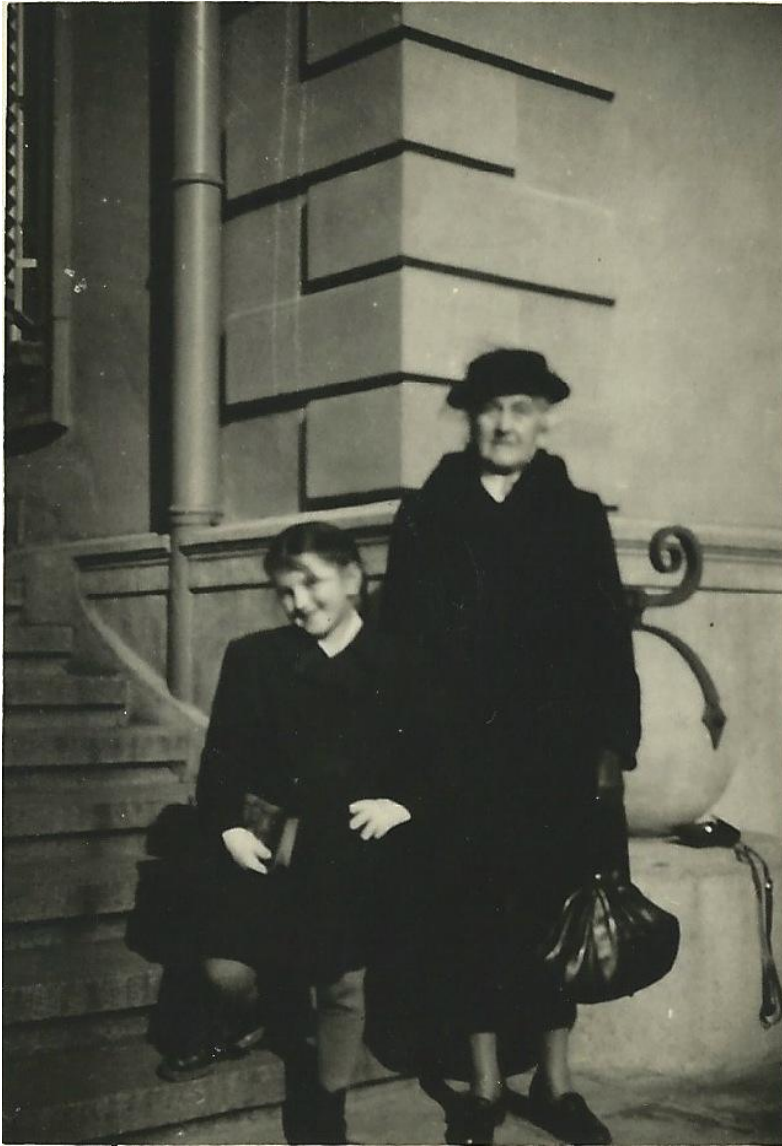
Tatínek ve své pracovně

S manželkou Annou

Tatínek na vojně, v zajetí v Rusku

Já se svojí babičkou Anchen

Rodiče v pracovně

Rodiče

Rodiče při cestování